

ENERGINIS EFEKTYVUMAS ARCHITEKTŪROJE IR STATYBOJE

a

ŽALIOJI URBANISTIKA

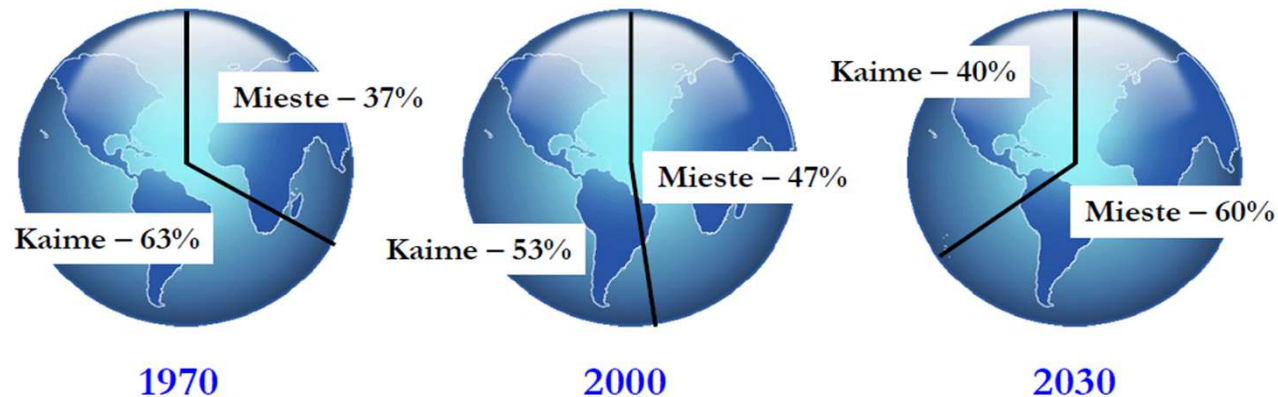
Gintaras Stauskis dr. Doc.
Jonas Jakaitis dr. Doc.
Vilniaus Gedimino technikos universitetas
LRS 2012.5.11

Diskutantų požiūris: integralumo ir kompleksiško samprata

- Diskutantų uždavinys – pažvelgti į miestą plačiau, t.y. kaip į intensyviau (miestų) ar ne taip intensyviai urbanizuotą (kaimų) teritoriją, per integralumo ir kompleksiško ir tarpdalykinę sampratą.
- Siūloma urbanizuotas teritorijas matyti kaip homogenišką, žmonių ekonominės veiklos, fizinės aplinkos sąveikos darinį, drauge su jį supančia aplinka.
- O darnios plėtros ideologiją vertinti kaip metodą padedantį pasiekti geriausius urbanizuotų teritorijų kokybinius kriterijus.
- Ar esami vertinimo kriterijai pakankami energiniam efektyvumui pamatuoti.

Urbanizuotų teritorijų (miesto ir kaimo) gyventojų santykio kaita pasaulyje

Šaltinis: UN-HABITAT (www.unhabitat.org)

- 2014-2020 m. ES lygmeniu miestų (tankiai urbanizuotų teritorijų) vaidmuo akcentuojamas kaip teritorinės, ekonominės bei socialinės sanglaudos variklis.

- Miestuose sutelktas pagrindinis augimo, inovacijų ir darbo vietų kūrimo potencialas:

- Miestuose sukuriama apie 67% BVP
- Būtent miestai susiduria su didžiausiomis specifinėmis problemomis: užterštumu, transporto spūstimis, apleistomis pramoninėmis teritorijomis, nedarbu, socialine atskirtimi, skurdu ir kt.

Urbanizuotų teritorijų raidos kontekstas ES

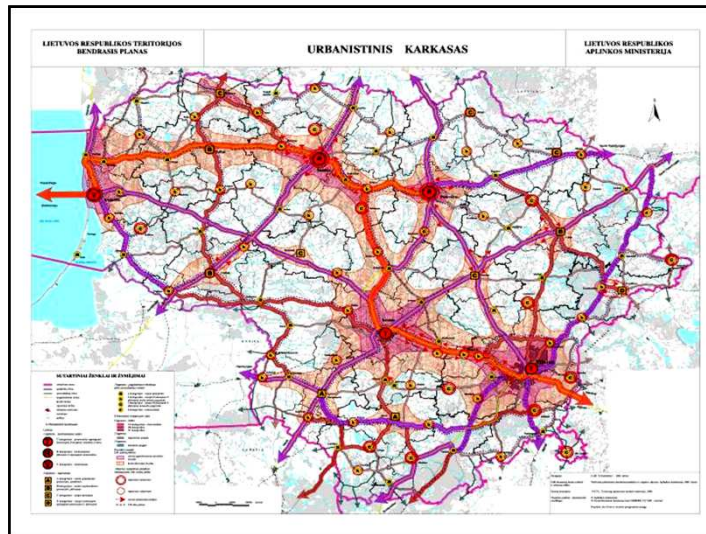
1. Teritorijų planavimo, urbanizaciniai procesai ir turinys orientuoti į **darnaus vystymosi principų įgyvendinimą**
2. Miestų laukia efektyvus energijos naudojimo ir taupymo ir klimato atšilimo iššūkiai:
  - Energinis efektyvumo didinimas visose srityse;
  - Ekologija ir aplinkos planavimas;
  - Visuomenės lūkesčiai
3. Miestai - veikiami pasaulinių tendencijų. Brangsta ir senka pasauliniai energijos ištekliai (per metus):
  - Naftos ir dujų gavyba krinta 3%
  - Naftos ir dujų vartojimas auga 5%
  - Didėja šiltnamio efektą skatinančių dujų emisija. Miestai į atmosferą išmeta beveik 80 proc.

Žalioji energetika ES, LT. Metodologiniai pagrindai (1)

- Europos Sąjungos strategija 2020
- Europos Sąjungos direktyvinės nuostatos 2006/32/EB;
- Europos regioninės plėtros fondas per veiksmų programas remia tvarią miestų plėtrą taikant strategiją, kuria nustatomi integruotieji veiksmai ekonominėms, aplinkos, klimato ir socialinėms miestų vietovių problemoms spręsti.
- ES mastu skatinama naudoti bendruomenių inicijuotos vietos plėtros metodą „iš apačios į viršų“: Tvariai urbanizuotų teritorijų plėtrai raginama naudoti finansų inžineriją; derinti subsidijuojamas palūkanas, paskolas ir kitas grįžtančių pinigų srautų finansines priemones.
- Lietuvos energetikos prioritetas – nacionalinė energijos vartojimo efektyvumo didinimo programa NEVEDP

Žalioji energetika ES, LT. Metodologiniai pagrindai (2)

- Valstybės pažangos strategija „Lietuva 2030“?
- Teritorijų planavimo įstatymas; Architektūros įstatymas; Statybos įstatymas; Energetikos įstatymas; Želdynų įstatymas?
- LR Seimo ir Vyriausybės 2002 m. LR Bendrasis planas (2002)
- Nacionalinė darnaus vystimosi strategija (2008)
- Lietuvos būsto strategija (2004)
- Daugiabučių namų modernizavimo programa (2004)
- C21 pavyzdžių tyrimas: urbanistinės architektūrinės priemonės www.construction21.lt , informacinė mainų platforma

Urbanistinė politika. Aktualios problemos

1. Nėra aiški urbanistinės politikos kryptis (neaišku kaip vykdomas Seimo patvirtintas LR teritorijos BP).
2. Už vieningą darnios teritorinės plėtros valdymą ir įgyvendinimą ir kokybinę stebėseną **nėra atsakingos institucijos**
3. Teritorijų planavimą reglamentuojantys teisiniai dokumentai nepakankamai sprendžia energetinio efektyvumo naudojimo didinimo aktualijas

Tarptautinio projekto Construction21 tyrimai

Pagal modernizavimo investicijų pasiskirstymą C21 projekto pavyzdžių tyrimuose išsiskiria pagrindinės lokaliai vykdomos priemonės :

- išorės sienų šiltinimas ir apdaila – apie 60%,
- langų ir balkono durų butuose, laiptinėje ir rūsyje keitimas – apie 12%,
- stogo šiltinimas - apie 8%,
- įrangos ir inovacijų diegimas ir modernizavimas - apie 66%
- **urbanistinių struktūrų modernizavimas – siekis apie 10% investicijų**

Valstybės urbanistinės politikos vizija

- Urbanizuotų teritorijų koncentruoto vystymo skatinimas;
- Energetinių išteklių taupymas;
- Viešosios infrastruktūros plėtra (socialinės, susisiekimo, inžinerinės) ir racionalų panaudojimas;
- Visuomeninio ir bevariklio susisiekimo plėtra ir automobilių taršos mažinimas;
- Vietos ekonomikos augimo didinimas ir teritorinių bendruomenių vaidmens stiprinimas.

Lietuvos būsto politika:

Lietuvos būsto strategija (LRV 2004 sausio 21 d. nutarimas Nr. 60)

Daugiabučių namų atnaujinimo (modernizavimo) programa:

- iki 2020 metų užsibrėžta modernizuoti 70 procentų (apie **24 000**) šalies daugiabučių namų,
- iki 30 procentų sumažinti modernizuotų daugiabučių namų šiluminės energijos sąnaudas naudingojo ploto vienetui

Faktai – 2004-2010 m. įgyvendinta apie **800** modernizavimo projektų (1,5 proc.) numatyto atnaujinti namų skaičiaus.

Energijos suvartojimas ūkio sektoriuose:

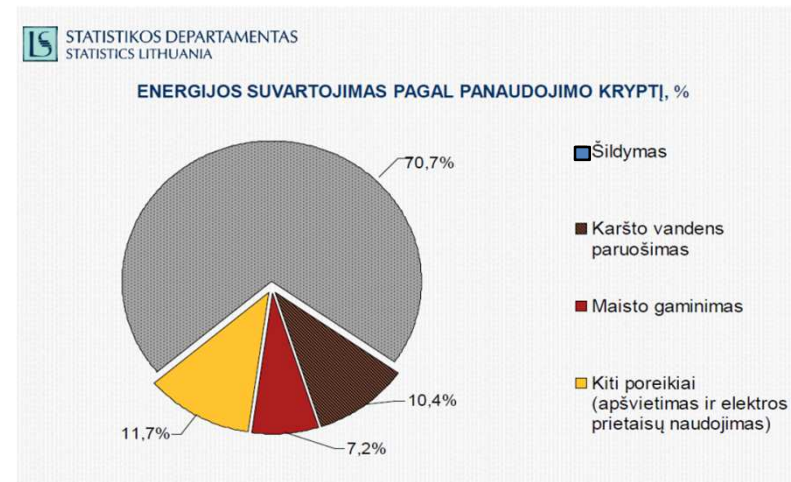
Komercija ir paslaugos – 12%

Namų ūkiai – 28%

Pramonė – 19%

Susisiekimo sistema – 38%

Kiti sektoriai – 2%

Pastatų energinio efektyvumo vertinimas

Lietuvoje:

- **Pastato energijos vartojimo auditas;**
Neprivalomas, tačiau būtinas siekiant paramos pastatų modernizavimui.
Bendriniai reikalavimai audito rengėjams.
- **Energetinio naudingumo sertifikatas;**
STR 2.01.09:2005 „Pastatų energetinio naudingumo sertifikavimas“.
- **Pastato techninis – energetinis pasas.**
Privalomas pastatams virš 1000 m²,
kitiems – techninis pasas. Tik bendriniai reikalavimai TEP rengėjams.

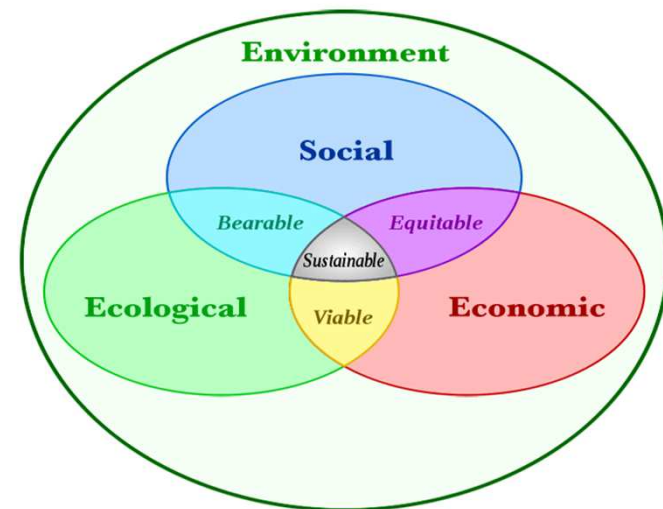
Pasaulyje:

BREEAM; LEED;
DGNB; BBC;
PassiveHaus; Green Building Council

Ekomiestas: žaliosios architektūros namai

Miesto vystymo ir modernizavimo metodika:

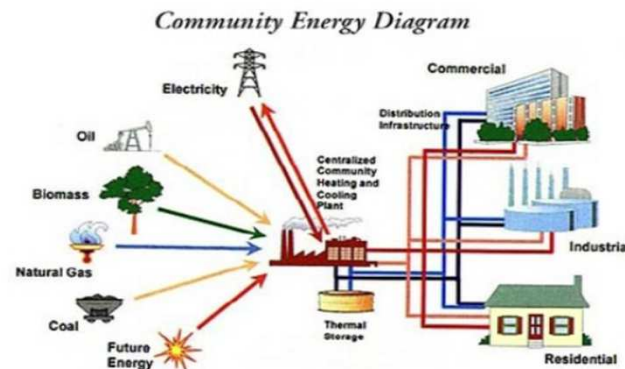
- A. Vandens tvarkymas;
- B. Žmogaus ir jo aplinkos ekologija;
- C. Švari viešoji ir gyvenamoji aplinka;
- D. Tvari susisiekimo sistema;
- E. Žaliosios energijos sistema;
- F. Žalioji statybų praktika;
- G. Bendruomeninė savivalda.

Žalioji urbanistika miestui

Vilnius LT

Tianjin CN

- Saugi, patogi ir kokybiška gyvenamoji aplinka;
- Kraštovaizdis ir rekreacijos galimybės;
- Tvarūs vandentvarkos sprendimai;
- Inžinerinė infrastruktūra: išmanieji energijos tinklai;
- Susisiekimo sistema: pusiausvyra ir prioritetai žmogui;
- Vietos bendruomenė: saugi, patogi, maloni aplinka, tapatumo siekimas;

Žalioji urbanistika: kvartalų modernizavimas

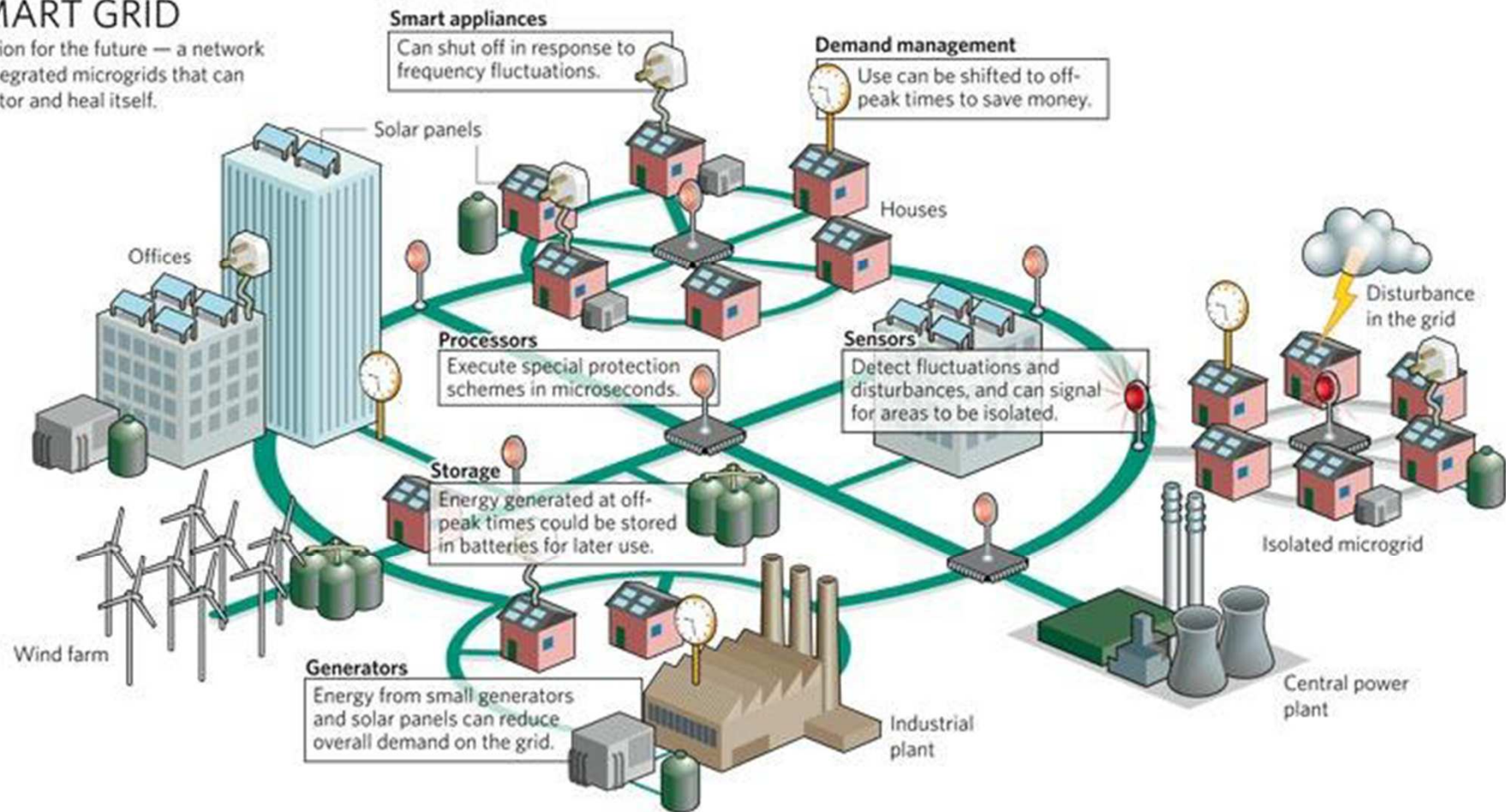

- Kvartalas – integrali miesto dalis
- Apibrėžtas gyventojų skaičius
- Kvartalo energetinis tinklas
- Kvartalo bendruomenė
- Kvartalo kraštovaizdis ir aplinka

Ekomiestas: išmanieji energijos tinklai

SMART GRID

A vision for the future — a network of integrated microgrids that can monitor and heal itself.

Žalioji urbanistika bedruomenei

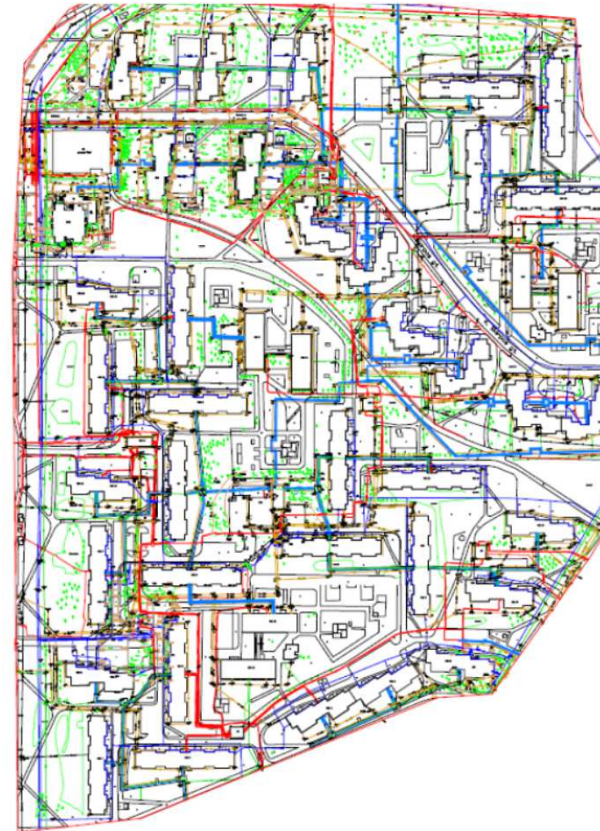
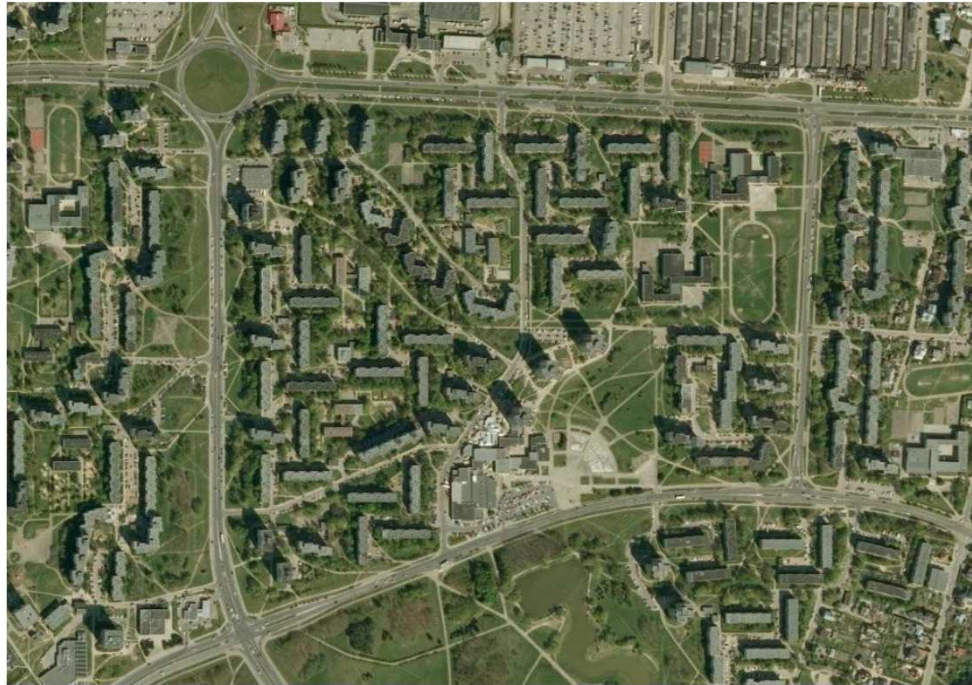

Pumperend NL, 78.000 gyventojų:
65% energijos gaminama geoterminiu,
biomasės ir metano dujų generavimo
būdais.

- Kvartalo energetinis tinklas (gamyba, saugojimas, skirstymas, vartojimas, apskaita, mainai);
- Kvartalo darnaus mobilumo planas;
- Kvartalo viešųjų erdvių ir kraštovaizdžio planas;
- Saugi, patogi ir maloni gyventi aplinka.

Žalioji urbanistika miestui

Škirpos g. kvartalai. Kaunas, Lietuva.
Ortofotonuotrauka (kairėje), inžinerinių tinklų
planas (dešinėje).

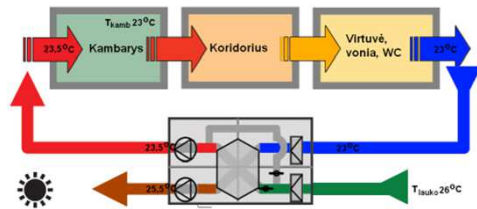
Kvartalas - vietos bendruomenės erdvė: suvokiama teritorija, skirtingi
vartotojai, saugumas, patogumas, tapatumo siekimas.

Žalioji urbanistika miesto kvartalui

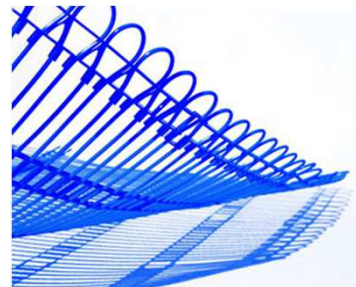

Grand Spa Lietuva, Druskininkai: viešbutis, konferencijų centras, gydykla, baseinas, svečių namai.

Žalioji pastatų architektūra

- Gamtinės padėties išnaudojimas;
  - Ekologiškos statybos medžiagos;
  - Efektyvi technologinė įranga;
  - Geras patalpų mikroklimatas;
- > **Kokybiška architektūra**

Žalioji bankų strategija: plėtros kliuviniai

- Nestabili bendra kreditų aplinka;
- Plačios ir patikimos kreditavimo aplinkos stoka;
- Žaliosios investicijos stokoja kredito istorijos;
- Patikrintų žaliojo verslo plėtros modelių stoka;
- Patikimos ir išbandytos verslo infrastruktūros stoka;
- Iškastinio kuro nulemti kainodaros svyravimai;
- Nemotyvuojanti palūkanų ir garantijų politika.

Žalioji bankų strategija gali:

- Tapti ekonomikos gaivinimo stimulus;
- Veiksmingai prisidėti prie aplinkos kokybės gerinimo;
- Auginamas socialinis kapitalas: didesni gyventojų lūkesčiai, atsakas į demografinius pokyčius, ilgalaikės energetikos reguliavimo priemonių poreikis;

Žaliosios investicijos: specializuoti instrumentai

- **Deutsche Bank AG** žaliųjų pastatų skatinimo priemonės, palankesnės kreditavimo sąlygos LEED sertifikuotiems tvariems pastatams, žalioji lizingas, AE mikrogeneracinių įrenginių rėmimas;
- **BNP Paribas (FR)** žaliosios pramonės finansavimo strategija;
- **Pasaulio banko WB IFC** lengvatinės priemonės vietos bankų, investuojančių į žaliąją ekonomiką, rizikos draudimui (www.ifc.org);

Lietuvoje siūlomas būsto modernizavimo modelis

- AM BUPA kofinansuoja atrankines atskiro pastato modernizavimo priemones;
- Sklypo pertvarkymas ir jo inžinerinių sistemų modernizavimas nefinansuojamos išlaidos;
- Kofinansavimui gauti privatus asmuo turi įforminti banko paskolą;
- Tiesioginio investicijų atsipirkimo laikas neapibrėžtas;

Žalioji urbanistika ir ES vykdomi tyrimai

IEE (Intelligent Energy Europe) programoje sukurta Europos žaliosios statybos patirties mainų ir pastatų energinio efektyvumo tyrimų platforma:

- Nacionalinė žinių platforma, galingas rinkos transformatorius;
- Geriausių praktikų sklaida, pasiekimų vitrina šalies mastu;
- Europiniu mastu koordinuojamas rinkos dalyvių tinklas;

Žalioji urbanistika ir ES tyrimai

IEE programoje vykdomi Europos žaliosios statybos patirties mainų ir pastatų energinio efektyvumo tyrimai:

- Pavyzdžių tyrimo analizė: 2012 – 2013 m. – 500 iškiliausių pavyzdžių 6 ES šalyse analizė;
- Efektyvių sprendimų sklaida (bendruomenėje, šalyje, ES 6 – 15 šalių);
- Tarpsektorinės teminės bendruomenės (žalioji urbanistika, tyrimai, teisinė aplinka, sertifikavimas, bendruomenės)

Pirmoji Europinė žaliosios statybos info-sistema

www.CONSTRUCTION21.LT

- Projektavimas;
- Pastatų statytojai;
- Statybos medžiagų tiekėjai;
- Inžinerinės įrangos tiekėjai,
- Nekilnojamojo turto pardavėjai;
- Teritorijų ir pastatų priežiūros paslaugų teikėjai.

CONSTRUCTION21.LT partneriai Europoje :

Šešios ES šalys 2011 - 2013: FR, DE, ES, IT, RO, LT

ES25: 2013 – 2015

CONSTRUCTION21.LT partneriai Lietuvoje:

Asocijuotos struktūros, mokslas, savivalda, verslo lyderiai.

Apibendrinimai

1. Kompleksinio urbanistinio miesto kvartalų modernizavimo koncepcijų adaptavimas;
2. Kvartalinio energetinio tinklo praktikų įgyvendinimas;
3. Finansų inžinerija: žaliosios kreditų linijos sertifikuotiems objektams, kt.
4. Teritorijų planavimo, architektūros ir statybų efektyvios energetikos srityje įgyvendinimo sistemos pertvarkymas;
5. Integruotas urbanistinių sprendinių ir techninių sprendimų vertinimas (sertifikavimas);
6. Mokslo, verslo, vietinės valdžios partnerystė integruotai plėtojant ir atnaujinant miestus;
7. Visuomenės švietimas ir ugdymas dalyvaujajame planavime, specialistų švietimas, akademinis mokymas.

Dėkojame už Jūsų dėmesį!

Gintaras Stauskis   Jonas Jakaitis